

הלכות פסח תכניתל

עד קרנות המזבח לפיכך נוהגין במדינות אלו להרבות קצת באכילה ושתייה ביום שלאחר החג¹³ ככל שלוש הנלים ואין מתעניין אפילו התן וכלה ביום חופתם ולא תענית יום שמת בו אביו ואמו¹⁴ כמ"ש בס' תקס"ח¹⁵ ותקע"ג¹⁶ ואיסור זה אינו אלא מנהג אבל מעיקר הדין אין איסור כלל להתענות בו¹⁷ אלא שהמונע הרי זה משובח כמו שנתבאר:

דך כמה דברים אמורים ביום שלאחר הפסח ושלאחר הסוכות אבל ביום שלאחר חג השבועות מן הדין אסור להתענות בו מטעם שיתבאר בסימן תצ"ד¹⁸:

יט יש מגדולי המורים שהיה מנהיג לבני דורו שהיו מפרישין מעט קמה מן הקמה שנתמן לפסח ויעשו ממנו פת או תבשיל ויאכלוהו קודם הפסח¹⁹ וטוב ליתן לעניים שיאכלוהו קודם הפסח²⁰ ומעם מנהג זה הוא כדי שאף אם יש חשש חמץ משהו בתוך הקמה הוה נובל לחלות ולומר שאותו החשש חמץ היה כולו בתוך המקצת שנאכל כבר קודם הפסח (כמ"ש בס' תנ"ג²¹ ותס"ו²²) ומכל מקום מנהג זה אינו אלא חומרא בעלמא²³ שמעיקר הדין אין אנו מחויבין ריעותא²⁴ לחוש שמא יש בקמה חשש חימוץ משהו:

תל מנהג²⁵ שבת הגדול ובו ג' סעיפים:

א שבת שלפני הפסח קורין אותו שבת הגדול לפי שנעשה בו נס גדול שפסח מצרים היה מקוה מבעשור להדש כמו שכתוב²⁶ בעשור להדש הוה וקחו להם איש שה לבית אבות וגו' ואותו היום שבת היה שהרי בה' בשבת יצאו ישראל ממצרים²⁷ כמ"ש בס' תצ"ד²⁸ וכיון שפ"ו בניסן היה בה' בשבת א"כ עשרה בניסן היה בשבת²⁹ וכשלקחו ישראל פסחיהם באותו שבת נתקבצו בכורי אומות העולם אצל ישראל ושאלום למה זה הם עושין כך אמרו להם זבח פסח הוא לה' שהיה בכורי מצרים הלכו בכוריהם אצל אבותיהם ואל פרעה לבקש מהם שישלחו את ישראל ולא רצו ועשו הבכורות עמהם מלחמה והרגו הרבה מהם וזה שכתוב³⁰ למכה מצרים בכבוריהם³¹

ב בקובץ יגדיל תורה (ג) חוב' י (ראה סמא שם) נדפסו תצלומי כתיב' הרה"ק מדר"ל של סימן זה, באיה שניו לשון ובהוספת מ"מ וציונים. עיקרי הענינים וכן דמ"מ וציונים ויעתקו לקמן בשו"ת (באותיות מודגשות, כשאר דמ"מ שכתבם ראשון).
ג תוס' שבת פג, ב ד"ה ואותו. סוד ושו"ע. וראה שו"ת צמח צדק ס' קטנ. ויענין שבת שלפני שבועות וד"ה, ראה לקושי מעמיט ומנהיגם להדגש"פ.
ד ראה שו"ת צמח צדק א"ח ס' קטנ. ראה לקושי ח"ב ע' 33 ואילך. ח"ו ע' 57 ואילך. ח"ז ע' 9 ואילך. התעוררות תשנ"ז ח"ג ע' 33 ואילך. תשמ"ח ח"ב ע' 509 ואילך. תשמ"ט ח"ג ע' 32 ואילך. שלחן הדגל ח"ב ע' ב ואילך. כללי הפוסקים והדווארה בתערה לכלל קם. ח שמות י, ג.
ו ברייתא שבת פג, ב מור בשם סרר עולם. וראה דברי נהמי' (השלמה לסי' תקנא קונטרס אהרין בסופו). לקושי ח"ו ע' 289 הערה 10.
ז סעיף א. וראה לקושי ח"ו ע' 63 הערה 46 ובשו"ת. ח תוס' שם, מור.
ט תהלים קלז, י.
י וחדש שהרי מוב קל"ו. מרדש תנזמא פ"א בא (בוכב) פ"ה. תוס' פ"ט דשבת דף 19 ע"ב ד"ה ואותו. כ"י ולבש.

צה רמ"א ס"ב.
צו ראה לעיל ס"א, שבה אין מתעניין בכל חדש ניסן.
צז סימן זה בשו"ת לא הגיע לדינו, וראה רמ"א שם ס"ב.
צח סימן זה בשו"ת לא הגיע לדינו, וראה רמ"א שם ס"ב א.
צט רמ"א ס"א ה, תנ"ש משנת תוס' ר"ה י"ב, ב סו"ת מופת. ק סעיף יג.
קא רש"י. הובא בשו"ת רש משכת פסחים (קמ, סו"ת). מנה משה ס' תקנא. שירי כנסת הגדולה ס' תל ס"ג ג, מ"א שם ס"א א.
קב ר' אשר בס' המנהגות (ע' 154). הובא בשם מנה משה ושו"ת שם. וראה מגולת אברהם ע' 187.
קג סעיף יב.
קד סוף ס"א.
קה רמ"א שם. וראה מגולת אברהם שם.
קו חזקין ג, ב. וראה גם לקמן ס' תל ס"ב (בה"ה).
קי תל ס"ג ג, מ"א שם ס"א א.
קי' תל ס"ג ג, ס' תמו ס"ג. ס' תמו ס"א וסל"ה וסמ"ה. וראה מ"מ וציונים.

סימן תל
א ראה לקושי ח"ב ע' 35 הערה 12.

הלכות פסח תלילתא

וקבעו נס זה לזכרון לדורות בשבת וקראוהו שבת הגדול ולמה לא קבעוהו בעשרי להריש סתם בין שחל בשבת בין שחל בחול כדרך שנקבעו כל המועדים לפי"א שבעשרה בניסן ממה מרים וקבעו בו תענית כשחל בחול כמ"ש בס' תק"פ"ב ע"ש:

ב נוהגין במדינות אלו שבשבת הגדול במנחה אין אומרים כרכי נפשי"א אלא אומרים עבדים היינו וכו"י"א לפי שבשבת הגדול היתה התחלת הגאולה והנסים"ו ואפילו שבת הגדול הוא ערב פסח אומרים עבדים היינו"ו:

ג נוהגין במדינות אלו כששבת הגדול הוא ערב פסח מפטירין בו במלאכי וערב"ו וגו"י לפי שבאותו פרשה כתוב הביאו המעשר אל בית האוצר וגו' והרי זה מעין המאורי"ו שבערב פסח הוא זמן הביעור והיינו שבערב פסח של שנה הרביעית שבשמיטה ובערב פסח של שנה שביעית שבשמיטה חייב כל אדם להוציא מבתו כל המעשרות שהפריש מתבואתו"ו כל הגו' שנים שעברו מהשמיטה והיו המעשרות שהפריש מנחים בביתו ובערב פסח זה מחויב להביאן לבית הלוי (ואע"פ שיש אומרים שזמן הביעור אינו בערב יום טוב הראשון של פסח אלא בערב יום טוב האחרון של פסח וכן עיקר כמ"ש בירדה דעה ס' של"א"א"א מכל מקום נתפשט המנהג על פי סברא ראשונה):

תל"א זמן בדיקת החמץ וכו' י"א סעיפים:

א אף על פי"א שאין אדם עובר על חמץ ככל יראה ובל ימצא אלא מליל מ"ו בניסן ואילך כמ"ש"ב שבעת ימים שאור לא ימצא בכתיכם וגו' ולא יראה לך שאור ככל גבולך שבעת ימים וגו"א אבל קודם שבעת ימים אינו עובר בלא תעשה כששעה החמץ בכיתו"ו מכל מקום עובר על מצות עשה מחצות יום י"ד ואילך"ה בכל רגע ורגע שאינו

נזכרים בבתי"ק הרה"ק מר"ל מסימן ה', נדפסו בתפארת יהודה קלמן ח"ב ע' 47 ואילך עיקרי השינויים וכן דמ"מ זיונים יצחקו לקמן בשה"ל (באותיות מודגשות, כשאר הדי"מ שדפוסם ראשון).
ה שעות יב, יג, יד.

ג בבתי"ו מובא הלימוד מהגמרא (ה, רע"א) שהוא מליל מ"ו (ולא רק ימים): ואמרינן בגמרא דאתקיש השבת שאור לאכילת מצה דכתיב שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם כי כל אוכל וגו' ובתיב בערב תאכלו מצות. ובבתי"ו נוסף: ואיתקיש השבת שאור לאכילת חמץ שהוא ברכת (משנה ריש כריתות. רמב"ם פ"א ד"א) ואין אוכל חמץ חייב ברת אלא מליל מ"ו ואילך אבל מו' שעות ומעשה אינו עובר אלא בליל (כמבואר כאן בפנים) ואין בו כרת (ראה גם לקמן ס' תמו ס"א) חסות דאיתקוש אכילת חמץ (ושתייב עליו ברת) לאכילת מצה ובתיב בערב תאכלו מצות.

ד הנזכרים בניגון המצות שבריש הל' המין ונצנה (ולעיל קודם ס' תבס). סמי"ג מ"ע לפי ד"ח פ"ג הל' פריח. חיי"י ס' תלב ס"ק ד וסי' תמו ס"א. ובבתי"ו נוסף גם: הרבי"ד (פ"ג הל' ח"ח). ח"א ס' תמו (ס"ק א). חיי"י ס' תלב. ולקמן ס' תלב ק"א ס"ק א נוסף גם: כל"מ (וכ"ה בבתי"ו שם). וראה בבבאורייתא לפתירת התנאים להל' המין ונצנה.
ה תוס' ר, ב ר"ה מראורייתא (שאין צריך לעקר קודם הצעות). ר"א"ש פ"א ס' מ"א וכדלקמן ס"ב וראה גם לקמן ס' תמה ס"א. ובבתי"ו מתוך הברית.

יא ח"א ס"ק א וראה לק"ש חכ"ו ע' 44 ואילך.
יב סימן זה בשע"ק לא הגיע לידנו, וראה שיע' שם ס"ב.
יג ראה לעיל ס' רצב ס"ו ובמצינו שם.

יד מנהגים (מירגא) ניסן ע' ל"ה רח"א. וכן נהגים, הלא כמ"ש בשער הגבול פמ"ח אות א (לקושי מעטים ומנהגים להנש"פ, בתחלתו). וראה שלחן המלך ח"ב ע' כב בשעה"ל.

טו לנבוו במקו המזמן, וראה לקושי הל"ז ע' 10. שלחן המלך ח"ב ע' כו בשעה"ל.

טז מנהגים שם. ודכי משה ס"ק א. וכ"ה מנהג הב"ד (ס' מנהגים) – חכ"ד ע' 33.

יז אור ירוק ח"ב ס' צג. מנהגים שם. לבוש. באר הישב ס"ק א.

יח לבוש.

יט מנהג מעשר שני פ"ה מ"ג רש"י מנהדרין יא, ב ר"ה חזקן תוס' ר"ה ר, א ר"ה ונעשרות.

כ ספר' דברים יד, כה. כו, יב. רנב"ם הל' מעשר שני פ"א הל' וראה כ"מ שם.

כא סימן זה בשע"ק לא הגיע לידנו, וראה שיע' שם מעקף קמ"ד.

סימן תל"א

א בקובץ יגיל יהודה (ג"ג ח"ב) י (ראה מנבוא שם) נדפסו תלמידי כתי"ב הרה"ק מר"ל של סימן זה, באיזה שנינו לשון ובהוספת מ"מ זיוונים. כמה קטנים